

Des del centre de vigilància de la presó sent dir:

—Tan sols nosaltres tres?

La pregunta queda en l'aire i ningú la contesta. Falte jo, pense. Falte jo per a formar el pòquer. Quan finalment arribe, els veig: tres presos nerviosos iangoixats. Ara sí, ja hi som tots.

Allò, veure'm aparèixer custodiat per dos funcionaris de presons, amb la parella al darrere, els causa una gran sorpresa. Soc ben conegut a la presó, per no dir que tothom em coneix. Molts parlen de mi, sovint a la meua esquena. En parlen bé, però també malament. Ho sé. Alguns em mostren admiració, altres recel. Una suspicàcia agreujada per la presó. Hi duc massa temps i es comenta. També es diu que jo no soc com ells. I que no em passaran per les armes. Que em salvaré. Que jo soc algú i que tinc els meus protectors. Que soc un burgés. Alguns diuen que un «senyoret». Alguns malparlen obertament.

Jacint, un dels tres condemnats, em diu:

—El capellà ja m'havia advertit que era fruita ma-

dura. Però açò no m'ho esperava de cap de les maneres!

En les paraules de Jacint també he descobert una punta de sarcasme. Com si la meua presència fora la gota que fa vessar el vas. Una mena de broma de mal gust. Ningú s'esperava trobar-me allí. Ni jo mateix. La veritat és que encara no ho tinc assimilat. Tot i això dic, mirant-los a tots:

—Com veieu, faltava jo!

Els veig fer càbales, sobtats i indecisos de què dir. Què faig allí amb ells? També van a afusellar-me? Clarament, tenen els seus dubtes. I jo, encara que tracte d'ocultar-ho, també els tinc.

Fruita madura: això és una metàfora, pense. La fruita ja està madura, ja està a punt de collir. Emprem metàfores sense adonar-nos-en. Jacint és fruita madura, li ha dit el capellà de la presó. A don José li agrada entrar en la cella i preguntar al primer pres que veu: xe, xiquet quant de temps portes «xapat»? I quan aquest contesta, el rector retruca, alçant la veu: xaval, ja estàs maduret! Qualsevol dia, au!

Aquell «au!» és molt d'ell. Ho fa acompanyant-lo amb un signe enèrgic de la mà molsuda cap a dalt. Au!, diu amb un mig somriure, que és una ganyota simpàtica, com si la mort fora la nostra millor solució. Com si haguera resolt alguna mena d'equació difícil. Aleshores, li pregunta al condemnat si es vol confessar, que ell està allí per ajudar-lo a morir. I el reclús, amb els ulls inflats per la desesperació, sent al seu interior el

corc de l'ansietat i el dubte. Com un àcid bullent que li baixa lentament per l'esòfag. Una tortura que no et llevés de damunt en dies.

Mire el retrat de Franco, pintat en un dels murs d'aquella gran sala, que comunica amb les tres galeries principals de la planta baixa. Franco, Franco, Franco, resa amb grans lletres negres. Com si amb un Franco no n'hi haguera prou. Que ridícul és tot, pense. Seria per posar-se a riure si no fos perquè no fa gens de gràcia.

Don José ho manifestava tot. És ben sabut a la presó. I gaudeix amb això, exhibint els seus poders per tal que al final es faci la seua voluntat. O almenys això ens vol fer creure als condemnats. En el seu poder ocult, misteriós i insondable. De vegades, alguns es confien a ell, i es confessen, i admeten alguns actes violents durant la guerra. Al cap de poc, després de mesos esperant el judici, són cridats al consell de guerra i condemnats a mort. Això se sabia. Li havia passat a Higinio, que feia mesos que era a la presó sense que ningú el molestara; es va confessar a don José i de colp i volta les coses es precipitaren, i va acabar afusellat al cap de pocs dies. El vaig conèixer en la primera galeria poc abans que se l'emportaren, i m'ho va explicar, lamentant haver-se confiat a don José. No sé què hi ha de cert en això, però el que me deia sonava tan real, tan ple de desesperació, que em va quedar gravat.

També hi vaig conèixer un home grandot, tan

aparatós que li deien de malnom Fanecaes. Don Juan, l'altre sacerdot de la presó, havia intentat diverses vegades que es confessara, i ja en capella ho va tornar a intentar. Segurament, pensava que en aquell moment final no s'hi podria negar. O que tindria alguna possibilitat més. Fanecaes estava fart i li va dir:

—Escolte, corb, si em confesse em salvarà de ser afusellat?

Don Juan li va contestar que no. Però va dir que sí que podia salvar la seua ànima. Fanecaes va fer com aquell, un gest que sempre em feia somriure. Però com que el rector hi va insistir, li va deixar caure, movent la seua corpenta cap a ell, com si se'l volguera engolir:

—Mire, aquesta ànima que vostè diu, no la conec. Per tant, millor si se'n va a la merda i em deixa morir amb els meus ideals!

Tot això es conta a les cel·les. I la gent diu, amb un gest d'admiració: xe, que bo que era Fanecaes! Va enviar a pastar fang don Juan! També es conta que aquest, emprenyat per la seua manca de respecte, va intentar colpejar-lo amb un crucifix que portava a la mà. Però potser això ja és una invenció, com tantes altres coses que corren per la presó. El que és segur és que don Juan és un fanàtic, molt més inflexible i dogmàtic que don José, que ja és dir. Però entre tots dos, fan i desfan.

Ho pense ara, fugaçment, i Fanecaes em desperta un somriure de simpatia. En una ocasió em va dir:

—Professor, a vostè no li posaran la corbata! Estiga tranquil.

I, tanmateix, estava ben enganyat. Ara soc jo qui està a un pas de la mort. Per això, dic a Jacint:

—Em sap greu per Fanecaes, que havia apostat que em salvaria!

Allò mou un somriure entre els meus companys de mort. Sabia que el record de Fanecaes els alegraria. Ell sí que era un d'ells. Cosa que no soc jo.

Jo també soc fruita madura i des de fa temps, em dic ara per a mi. Per això alguns, com Fanecaes, rumiaven que seria fruita que mai no es colliria. Havia viscut de miracle, es podria fins i tot dir. Tots allí érem fruita madura, però jo un dels que més. Potser per això em salvaria, pensaven els xapats. I, tanmateix, ningú no creia que arribaria el dia, tots imaginaven que se salvarien, tenien aquella enrònia, aquella enrònia ens ha ajudat a sobreviure en aquell escorxador de persones.

Pense que allò també és una metàfora: la presó és un escorxador. I, en efecte, ens tracten com animals, i ens donen el mateix final, ens crien per al sacrifici. Més de vuit mil presos, com si estiguérem en una granja i ens haguérem engreixat fins a arribar al punt de maduració necessària. Però ací el procés és el contrari: no ens engreixen, ens aprimen. Ens purifiquen,

diuen. Purguem els nostres suposats pecats. Com caragols engabiats. Alguns moren durant la purga, i així s'estalvien les bales.

Pense en la paraula *xapats*, que també és un terme metafòric, que alludeix a la porta de la presó, al soroll de la porta de ferro, com de xapa, quan es tanca. Aquell *pam!* que ressona pels corredors. Per això, els presos condemnats a mort, en l'argot de la presó, som xapats. Som els que vivim darrere de la xapa. Moltes vegades he pensat en això, en aquella paraula opressiva, que té alguna cosa de llosa, de pes inexhaurible. La tapa del taüt. Ser un xapat és com tindre un peu en la fossa. Ser un xapat és com ser un mort en vida. Ningú no vol ser un xapat.

~~Els xapats estaven al pati quan se'ls ha obligat a regressar apressadament a les seues celles, perquè hi havia saca. Estaven tranquil·lament gaudint del seu temps a l'aire lliure, alguns asseguts per terra, en rogles de tres o quatre, perquè no hi ha cap mena de banc o cadira on seure, mentre pels altaveus sonava una lectura radiada de Tihamér Tóth, parlant d'energia i puresa, quan de sobte la transmissió s'ha aturat i Ximo, el corneta, ha tocat atenció i s'ha produït tot aquell rebombori, i aquelles consignes apressades de regressar a les celles.~~

~~Les ordres de Manzanedo, més conegut com el Dos d'oros, o també com Ous fregits, per les cridaneres insígnies que porta a les bocamànigues de l'uni~~

